

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

A. TIZZANO

12 päivänä joulukuuta 2002 ¹

1. Nyt käsiteltävänä olevat asiat koskevat valitusta, jolla Saksan liittotasavalta, Chronopost-niminen yhtiö ja La Poste (jäljempänä Ranskan postilaitos) hakevat muutosta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-613/97, Ufex ym. vastaan komissio, 14.12.2000 antamaan tuomioon (jäljempänä valituksenalainen tuomio)² siltä osin kuin sillä kumottiin ”Ranskan SFMI-Chronopostille myöntämäksi väitetystä tuesta” 1.10.1997 tehdyn komission päätöksen 98/365/EY 1 artikla (jäljempänä riidanalainen päätös).³

aikaan eli joulukuuhun 1990, jolloin komissiolle kanneltiin. Valituksenalaisesta tuomiosta ilmenee tältä osin erityisesti seuraavaa:

”1. Syndicat français de l’express international (jäljempänä SFEI), jonka seuraaja kantaja, Union française de l’express [Ufex] on ja jonka jäseniä kolme muuta kantajaa ovat, on Ranskan oikeuden mukaan perustettu ammatillinen etujärjestö, johon ovat ryhmittyneet lähes kaikki Société française de messagerie internationalen (jäljempänä SFMI) kanssa kilpailevia pikapostipalveluja tarjoavat yhtiöt.

Tosiseikat ja asian käsittelyn vaiheet

SFEI:n kantelu sekä Ranskan postilaitoksen ja SFMI-Chronopostin väliset suhteet

2. Tutkittavana olevien asioiden perustana olevat monitahoiset tosiseikat juontavat juurensa yli kymmenen vuoden takaiseen

2. SFEI kanteli 21.12.1990 komissiolle erityisesti sillä perusteella, että [Ranskan postilaitoksen] SFMI:lle antama logistinen ja kaupallinen apu oli EY:n perustamissopimuksen 92 artiklassa (josta on muutettuna tullut EY 87 artikla) tarkoitettua valtiontukea. Kantelu koski ensisijaisesti sitä, että korvaus, jonka SFMI maksoi Ranskan postilaitoksen antamasta avusta, ei vastannut normaalien markkinaehtojen [(conditions normales de

1 — Alkuperäinen kieli: italia.

2 — Kok. 2000, s. II-4055.

3 — EYVL L 164, s. 37.

marché; jäljempänä normaalit markkinaehdot)] mukaista korvausta. Kyseisten palvelujen hankinnasta maksettavan markkinahinnan ja SFMI:n tosiasiallisesti maksaman hinnan välinen erotus oli kantelijan mukaan valtiontukea. Vuosina 1986—1989 annetun tuen määrän arvioimiseksi kanteluun oli liitetty konsulttitoimisto Braxtonin SFEL:n pyynnöstä laatima taloudellinen selvitys.

palvelua koskevat yksityiskohtaiset säännöt määriteltiin postista ja televiestinnästä vastaavan ministeriön 19.8.1986 antamassa ohjeessa. Tämän ohjeen mukaan Ranskan postilaitoksen tuli antaa logistista ja kaupallista apua SFMI:lle. Ranskan postilaitoksen ja SFMI:n väliset suhteet on järjestetty sopimuksin, joista ensimmäinen tehtiin vuonna 1986.

3. Ranskan postilaitos, jolla on lakiin perustuva tavanomaisia kirjellähetyksiä koskeva monopoli, oli osa Ranskan julkishallintoa aina vuoden 1990 loppuun asti. Vuoden 1991 alusta lähtien se on organisoitu julkisoikeudelliseksi oikeushenkilöksi 2.7.1990 annetun lain nro 90-568 säännösten mukaisesti. Kyseinen laki antaa Ranskan postilaitokselle oikeuden harjoittaa tiettyjä kilpailulle avoimia toimintoja, kuten oikeuden harjoittaa pikapostipalvelua.
4. SFMI on yksityisoikeudellinen yhtiö, jolle oli annettu Ranskan postilaitoksen pikapostipalvelun hoitaminen vuoden 1985 lopusta lähtien. Kyseinen yritys perustettiin 10 miljoonan Ranskan frangin (FRF) osakepääomalla, jonka omistivat Ranskan postilaitoksen kokonaan omistama rahoitusyhtiö Sofipost (66 prosenttia) ja Transport aérien transrégional -lentoyhtiön (jäljempänä TAT) tytäryhtiö TAT Express (34 prosenttia).
5. SFMI:n EMS/Chronopost-nimellä harjoittamaa ja markkinoimaa pikapostipalvelua koskevat yksityiskohtaiset säännöt määriteltiin postista ja televiestinnästä vastaavan ministeriön 19.8.1986 antamassa ohjeessa. Tämän ohjeen mukaan Ranskan postilaitoksen tuli antaa logistista ja kaupallista apua SFMI:lle. Ranskan postilaitoksen ja SFMI:n väliset suhteet on järjestetty sopimuksin, joista ensimmäinen tehtiin vuonna 1986.
6. SFMI:n harjoittaman pikapostitoiminnan rakennetta muutettiin vuonna 1992. Sofipost ja TAT perustivat uuden yhtiön Chronopost SA:n, jonka osakkeista ne omistivat jälleen 66 ja 34 prosenttia. Chronopost, jolla oli yksinoikeus käyttää Ranskan postilaitoksen verkkoa 1.1.1995 saakka, keskittyi kansalliseen pikapostiin. GD Express Worldwide France, joka on australialaisen yhtiön TNT:n ja viiden valtion postilaitoksen perustaman kansainvälisen yhteisyrityksen — joka on komission 2.12.1991 tekemälään päätöksellä hyväksymä keskitymä (TNT/Canada Post, DBP Postdienst, La Poste, PTT Poste ja Sweden Post, asia IV/M.102, EYVL C 322, s. 19) — tytäryhtiö, osti SFMI:n. SFMI jatkoi kansainvälistä toimintaa ja käytti Chronopostia asiamiehenään ja palveluiden tarjoajana kansainvälisten lähetystensä käsittelyssä Ranskassa (jäljempänä SFMI-Chronopost)."

Tribunal de commerce de Paris'ssa nostettu kanne ja ennakkoratkaisupyyntö

Menettely komissiossa ja riidanalainen päätös

3. Valituksenalaisesta tuomiosta ilmenee myös, että komissiolle tehdyn kantelun lisäksi "SFEI ynnä muut nostivat 16.6.1993 kanteen Tribunal de commerce de Paris'ssa SFMI:tä, Chronopostia, Ranskan postilaitosta ynnä muita vastaan. Kanteeseen oli liitetty Braxton-yhtiön tekemä toinen selvitys, jossa saatettiin ensimmäisen selvityksen tiedot ajan tasalle ja ulotettiin tuen arviointikausi vuoden 1991 loppuun. Tribunal de commerce de Paris esitti 5.1.1994 tekemällään päätöksellä yhteisöjen tuomioistuimelle EY:n perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan (josta on tullut EY 88 artikla) tulkinnasta useita ennakkoratkaisukysymyksiä, joista yksi koski valtiontuen käsitettä sellaisissa olosuhteissa, joista on kyse nyt esillä olevassa asiassa. Ranskan hallitus toimitti yhteisöjen tuomioistuimelle 10.5.1994 jättämiensä huomautusten liitteenä Ernst & Young -yhtiön laatiman taloudellisen selvityksen. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi asiassa C-39/94, SFEI ym., 11.7.1996 antamassaan tuomiossa (Kok. 1996, s. I-3547; jäljempänä SFEI-tuomio), että 'se, että julkinen yritys antaa logistista ja kaupallista apua sellaisille yksityisoikeudellisille tytäryhtiöilleen, jotka harjoittavat vapaan kilpailun piiriin kuuluvaa toimintaa, on EY:n perustamissopimuksen 92 artiklassa tarkoitettu valtiontuki, jos vastikkeeksi saatu korvaus on pienempi kuin se korvaus, jota olisi vaadittu toimittaessa normaaleilla markkinaehdoilla'" (9 kohta).

4. Valituksenalaisesta tuomiosta ilmenee SFMI-Chronopostille⁴ annetuksi epäilyttäviä tukia koskevan menettelyn osalta, että komissio, lopetettuaan ja aloitettuaan uudelleen asian käsittelyn,⁵ oli vuoden 1993 kuluessa saanut Ranskan viranomaisilta useaan otteeseen tietoja.⁶ Hieman ennen kuin asiassa C-39/94 annettiin edellä mainittu SFEI-tuomio, "komissio oli — 20.3.1996 päivätyllä kirjeellään ilmoittanut Ranskan tasavallalle perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa määrätyn menettelyn aloittamisesta".⁷

5. Sekä Ranskan hallitus että SFEI esittivät komissiolle menettelyn aloittamispäätöstä koskevat huomautuksensa ja oheistivat niihin tunnettujen konsulttiyhtiöiden niiden lukuun laatimia selvityksiä.⁸ Tässä yhteydessä SFEI muun muassa "laajensi joulukuussa 1990 tekemänsä kantelun alaa tiettyihin uusiin seikkoihin, kuten erityisesti

4 — Kuten komission päätöksessä, myös tässä ratkaisuehdotuksessa "viitataan järjestelmällisesti SFMI-Chronopostiin silloinkin, kun asia koskee vain jonpaakumpaa yhtiötä".

5 — Valituksenalaisen tuomion 7 kohdassa todetaan erityisesti seuraavaa: "Komissio ilmoitti 10.3.1992 päivätyllä kirjeellään SFEI:lle, että se oli päättänyt lopettaa SFEI:n perustamissopimuksen 92 artiklan perusteella tekemän kantelun käsittelyn. SFEI ynnä muut nostivat 16.5.1992 kanteen yhteisöjen tuomioistuimessa kyseisen päätöksen kumoamiseksi. Sen jälkeen kun komissio oli 9.7.1992 peruuttanut 10.3.1992 tekemänsä päätöksen, yhteisöjen tuomioistuin päätti, että lausunnon antaminen asiassa raukeaa (asia C-222/92, SFEI ym. v. komissio, määräys 18.11.1992, ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa)".

6 — Ks. varsinkin valituksenalaisen tuomion 8 kohta.

7 — Valituksenalaisen tuomion 10 kohta; tämän jälkeen tämän tuomion 11 kohdassa täsmennetään, että menettelyn aloittamista koskeva tiedonanto julkaistiin 17.7.1996 Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä (EYVL C 206, s. 3).

8 — Ks. valituksenalaisen tuomion 10, 12 ja 13 kohta.

Ranskan postilaitoksen liikemerkin imagon hyödyntämiseen, etuoikeutettuun pääsyyn Radio Francen taajuuksille, oikeuteen saada tulli- ja veroetuksia sekä Ranskan postilaitoksen sanomanvälitystekniikkaan liittyviin investointeihin”.⁹

6. Tutkintavaiheen päätteeksi komissio teki 1.10.1997 riidanalaisen päätöksen, jossa se totesi, että ”Ranskan postilaitoksen tytäryhtiölleen SFMI-Chronopostille antama logistinen ja kaupallinen apu, näiden kahden yhtiön väliset muut rahoitustapahtumat, SFMI-Chronopostin ja Radio Francen välinen suhde, Ranskan postilaitokseen ja SFMI-Chronopostiin sovellettava tullessa, Ranskan postilaitokseen sovellettava palkkavero- ja leimaverorajajärjestelmä sekä Ranskan postilaitoksen — — suuruinen investointi sanomanvälitystekniikkaan eivät [olleet] SFMI-Chronopostille myönnettyä valtiontukea”.¹⁰

7. Koska tässä yhteydessä tarkastelemme ainoastaan ”logistista ja kaupallista apua”, palautan mieleni, että tällainen apu käsitti komission esittämien täsmennysten mukaan i) ”logistisen avun, joka tarkoitti SFMI-Chronopostille annettua mahdollisuutta käyttää postin infrastruktuureja lähetyksensä keruuseen, lajitteluun, kuljetukseen ja jakeluun” ja ii) ”kaupallisen avun”, joka tarkoitti ”SFMI-Chronopostin [mahdollisuutta] hyödyntää Ranskan postilaitoksen asiakaskuntaa ja sen panosta liikearvosta”.

8. Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, että kantelijan mukaan ”sen ratkaisemiseksi, [oliko] kyseessä valtiontuki, komission [olisi pitänyt] tarkastella, [oliko] SFMI-Chronopost maksanut ’tavanomaisen markkinahinnan’ Ranskan postilaitoksen sille tarjoamista logistisista ja kaupallisista palveluista” eli hinnan, ”jolla vastaava yksityinen yhtiö [olisi tarjonnut] samanlaisia palveluja yhtiölle, joka ei kuulu samaan konserniin”. Tältä osin ”komissio ei [olisi saanut] ottaa huomioon konsernin strategisia etuja tai suurtuotannon etuja, jotka [johtuivat] siitä, että SFMI-Chronopostilla [oli] paremmat mahdollisuudet käyttää Ranskan postilaitoksen verkostoa ja välineitä”, koska Ranskan postilaitoksella on monopoliasema. Kantelijan mukaan juuri tästä syystä ”SFMI:n [olisi pitänyt vastata] kustannuksista, jotka [olisivat aiheutuneet] yksityiselle yritykselle Ranskan postilaitoksen verkostoa vastaavan verkoston perustamisesta”.

9. Komissio hylkäsi nämä väitteet ja totesi, että ”mikään yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä ei [viitannut] siihen, että komission olisi [ollut] jätettävä ottamatta huomioon ne strategiset seikat ja yhteistoiminta, jotka aiheutuvat siitä, että Ranskan postilaitos ja SFMI-Chronopost [kuuluvat] samaan konserniin” ja että tältä osin sillä, ”että liiketoiminta [tapahtui] suljetuilla markkinoilla toimivan yrityksen ja sen avoimilla markkinoilla toimivan tytäryhtiön välillä”, ei ollut merkitystä. Komission mukaan oli syytä ”kysyä, voitiinko Ranskan postilaitoksen ja SFMI-Chronopostin välisen liiketoimen edellytyksiä verrata vastaavanlaiseen liiketoimeen yksityisen emoyhtiön, jolla voi

9 — Valituksenalaisen tuomion 12 kohta.

10 — Riidanalaisen päätöksen päätösoosan 1 artikla.

hyvin olla monopoli (esimerkiksi koska sillä on yksinoikeuksia), ja sen tytäryhtiön välillä”. Näin ollen ”tähän kysymykseen ei voitu vastata soveltamalla valittajan esittämää ’tavanomaista markkinahintaa’ koskevaa arviointiperustetta, sillä siinä ei oteta huomioon, että liiketoimi [tapahtui] kahden samaan konserniin kuuluvan yhtiön välillä”.

10. Tämän jälkeen komissio esitti käsityksenään, että ”sisäisiin hintoihin, joilla tuotteet ja palvelut myydään samaan konserniin kuuluvien yhtiöiden välillä, ei sisälly minkäänlaista rahoitusetua, jos hinnat on laskettu kaikkien kustannusten perusteella (eli kokonaiskustannukset ja oman pääoman korko)”. Niinpä komissio totesi tätä arviointiperustetta nyt kyseessä olevaan tapaukseen soveltaessaan seuraavaa:

”Käsiteltävänä olevassa tapauksessa SFMI-Chronopostin suorittamat maksut eivät kattaneet kokonaiskustannuksia kahden ensimmäisen toimintavuoden aikana, mutta ne kattoivat kaikki kustannukset toimipaikkojen ja aluehallinnon kustannuksia lukuun ottamatta. Komissio katsoo, ettei tilanne ole poikkeuksellinen, kun otetaan huomioon, että yritysryhmään kuuluvan uuden yrityksen toiminnasta aiheutuvat tulot voivat kattaa ainoastaan muuttuvat kustannukset käynnistysvaiheen aikana. Kun yritys on vakiinnuttanut asemansa markkinoilla, sen tuottamien tulojen on oltava suuremmat kuin muuttuvat kustannukset, jotta se auttaisi osaltaan kattamaan konsernin kiinteitä kustannuksia.

Kahdella ensimmäisellä tilikaudella (1986 ja 1987) SFMI-Chronopostin suorittamat maksut kattoivat muuttuvien kustannusten lisäksi myös tiettyjä kiinteitä kustannuksia (esimerkiksi kiinteistöt ja ajoneuvot). Ranska on osoittanut, että vuodesta 1988 alkaen SFMI-Chronopostin maksama korvaus sen saamasta avusta on kattanut kaikki Ranskan postilaitokselle aiheutuneet kustannukset sekä osan oman pääoman korosta.”

11. Komissio päätteli näiden seikkojen perusteella, että ”Ranskan postilaitoksen tytäryhtiölleen antama logistinen ja kaupallinen apu [oli] annettu tavanomaisten [markkinaehtojen] mukaisesti eikä [ollut] valtiontukea”.

12. Komissio esitti tämän jälkeen päätelmiensä tueksi vielä toisen analyysin, jossa se tarkasteli sitä, ”[oliko] Ranskan postilaitoksen käyttäytyminen SFMI-Chronopostin osakkeenomistajana kaupallisesti perusteltua suhteessa markkinataloudessa toimivan sijoittajan periaatteen”. Komissio totesi tältä osin erityisesti seuraavaa:

”Periaatteen mukaan sen selvittämiseksi, sisältyykö jäsenvaltion ja yrityksen liiketoimeen valtiontuen tunnusmerkkejä, on selvítettävä, olisiko yritys voinut saada tarvittavat varat yksityisiltä pääomamarkkinoilta. Sen selvittämiseksi, onko Ranskan postilaitos käyttäytynyt kuten markkinataloudessa toimiva sijoitta-

ja, komission on tarkasteltava emoyhtiön osinkoina ja pääomavoittona saamaa tuottoa. Kyseessä ei ole valtiontuki, jos investoinnin sisäinen korkokanta on suurempi kuin yhtiön pääomakustannukset (eli tavanomainen tuottoaste, jota yksityinen sijoittaja vaatisi samanlaisissa olosuhteissa).”

13. Niinpä komissio nyt esillä olevassa tapauksessa ”[laski] sisäisen korkokannan ja [vertasi] sitä SFMI-Chronopostin oman pääoman kustannuksiin vuonna 1986 —, jolloin yhtiö perustettiin ja se aloitti toimintansa, minkä avulla komissio saattoi selvittää, oliko investointien tuotto kokonaisuudessaan tarkasteltuna riittävä”. Komissio totesi, että näin laskettu sisäinen korkokanta ”[oli] selvästi suurempi kuin pääomakustannukset vuonna 1986”, ja katsoi tällä perusteella, että ”näin ollen Ranskan postilaitoksen ja sen tytäryhtiön välisiin rahoitustapahtumiin ei vuosina 1986—1991 sisältynyt tuen tunnusmerkkejä” ja että tämä päti ”vielä paremmin vuoden 1991 jälkeisiin vuosiin, joiden aikana osinkojen määrä oli aiemmin saavutettua tasoa suurempi”.

*Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin
messa nostettu kanne ja valituksenalainen
tuomio*

14. Ufex, DHL International, Federal Express ja CRIE saattoivat 30.12.1997 toimittamallaan kannekirjelmällä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi komission päätöksen kumoamista koskevan vaatimuksen. Komissio luonnollisestikin vastusti tätä vaatimusta,

ja tämän jälkeen sen vaatimuksia tukivat väliintulijoina Ranskan hallitus, Ranskan postilaitos ja Chronopost.

15. Kuten valituksenalaisesta tuomiosta ilmenee, ”kantajat [vetosivat] kanteensa tueksi neljään kumoamisperusteeseen”, jotka koskivat i) ”puolustautumis-oikeuksien loukkaamista, erityisesti oikeutta tutustua asiakirjoihin”, ii) ”perustelujen puutteellisuutta”, iii) ”tosiseikkojen virheellisyyttä ja ilmeisiä arviointivirheitä” sekä iv) ”valtiontuen käsitteen virheellistä soveltamista”.¹¹

16. Tässä yhteydessä on merkitystä erityisesti neljännellä kanneperusteella, joka ”[jakautui] kahteen osaan siten, että komission [väitettiin] soveltaneen virheellisesti valtiontuen käsitettä yhtäältä sen vuoksi, että se ei [ollut] ottanut huomioon normaaleja markkinaehtoja, kun se [oli] arvioinut Ranskan postilaitoksen SFMI-Chronopostille antamasta avusta suoritettua korvauksen suuruutta, ja toisaalta sen vuoksi, että se [oli] jättänyt valtiontuen käsitteen ulkopuolelle erinäisiä toimenpiteitä, joista SFMI-Chronopost oli saanut etua”.¹² Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi nimittäin tämän kanneperusteiden ensimmäisen osan sellaisen oikeudellisen arvioinnin perusteella, joka on keskeinen seikka tarkasteltaessa yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi nyt saatetun valituksen yhteydessä esitettyjä väitteitä.

11 — Valituksenalaisen tuomion 37 kohta.

12 — Valituksenalaisen tuomion 39 kohta.

17. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi tältä osin seuraavaa:

”64 Perustamissopimuksen 92 artiklalla on tarkoitus estää se, että jäsenvaltioiden väliseen kauppaan vaikuttavat sellaiset julkisen vallan myöntämät edut, jotka eri muodoissaan vääristävät tai uhkaavat vääristää kilpailua suosimalla tiettyjä yrityksiä tai tuotannonaloja (asia C-387/92, Banco Exterior de España, tuomio 15.3.1994, Kok. 1994, s. I-877, 12 kohta; asia 173/73, Italia v. komissio, tuomio 2.7.1974, Kok. 1974, s. 709, 26 kohta ja em. asia SFEI, tuomion 58 kohta).

65 Valtiontuella ei tarkoiteta ainoastaan konkreettisia suorituksia, kuten avustuksia, vaan myös toimenpiteitä, jotka eivät ole avustuksia sanan suppeassa merkityksessä mutta jotka eri tavoin alentavat yrityksen vastattavaksi tavallisesti kuuluvia kustannuksia ja ovat siten sekä luonteeltaan että vaikutuksiltaan avustusten kaltaisia — — .

66 Lisäksi on otettava ensisijaisesti huomioon tuen vaikutukset tukea saaviin yrityksiin tai tuottajiin eikä tukea myöntävien tai niiden myöntämistä ohjaavien elinten tilanne, kuten yhteisöjen tuomioistuin on katsonut asiassa 78/76, Steinike & Weinlig, 22.3.1977 antamassaan tuomiossa (Kok. 1977, s. 595, 21 kohta).

67 Tuen käsite on näin ollen objektiivinen, ja sen kannalta merkittävää on ainoastaan se, annetaanko valtion toimenpiteellä jokin etu yhdelle tai useammalle yritykselle (asia T-67/94, Ladbroke Racing v. komissio, tuomio 27.1.1998, Kok. 1998, s. II-1, 52 kohta ja asia T-46/97, SIC v. komissio, tuomio 10.5.2000, Kok. 2000, s. II-2125, 83 kohta).

68 Yhteisöjen tuomioistuin on tulkinnut SFEI-tuomiossa valtioneuvoston käsitettä nyt kyseessä olevan tapauksen olosuhteissa seuraavasti: ’Julkisen yrityksen antama logistinen ja kaupallinen apu sellaisille yksityisoikeudellisille tytäryhtiöilleen, jotka harjoittavat vapaan kilpailun piiriin kuuluvaa toimintaa, on perustamissopimuksen 92 artiklassa tarkoitettua valtioneuvoston tukea, jos vastikkeeksi saatu korvaus on pienempi kuin se korvaus, joka vaadittaisiin toimittaessa normaaleilla markkinaehdoilla.’

69 Edellä esitetystä seuraa, että kun arvioidaan, ovatko kyseessä olevat toimenpiteet valtioneuvoston tukea, tilannetta on tarkasteltava edunsaajayrityksen eli nyt esillä olevassa tapauksessa SFMI-Chronopostin kannalta ja on määritettävä, onko tämä yritys saanut kyseessä olevaa logistista ja kaupallista apua hinnalla, jolla se ei olisi voinut saada tällaista apua toimittaessa normaaleilla markkinaehdoilla (em. asia SFEI, tuomion 60 kohta; em. asia SIC v. komissio, tuomion 78 kohta; asia C-342/96, Espanja v. komissio, tuomio 29.4.1999, Kok. 1999, s. I-2459, 41 kohta ja asia C-256/97, DM Transport, tuomio 29.6.1999, Kok. 1999, s. I-3913, 22 kohta).

70 Yhteisöjen tuomioistuin on SFEI-tuomiossa todennut, että tällainen arviointi edellyttää sellaisen taloudellisen selvityksen tekemistä, jossa otetaan huomioon kaikki ne tekijät, jotka normaaleilla markkinaehdoilla toimivan yrityksen olisi pitänyt ottaa huomioon vahvistaessaan korvauksia annetuista palveluista (61 kohta).

71 Nyt kyseessä olevassa tapauksessa komissio toteaa riidanalaisessa päätöksessä, että 'sillä, että liiketoiminta tapahtuu suljetuilla markkinoilla toimivan yrityksen ja sen avoimilla markkinoilla toimivan tytäryhtiön välillä, ei ole merkitystä käsiteltävänä olevan asian kannalta. Yhteisöjen tuomioistuin ei ole milloinkaan todennut, että komission olisi sen määrittämiseksi, onko kyseessä valtiontuki, sovellettava erilaista menetelmää silloin kun toimenpiteen jollain osapuolella on monopoli.'

72 Komissio katsoi näin ollen, että sisäisiin hintoihin, joilla tavarat ja palvelut myydään samaan konserniin kuuluvien yhtiöiden välillä, 'ei sisälly minkäänlaista rahoitusetua, jos hinnat on laskettu kaikkien kustannusten perusteella (eli kokonaiskustannukset ja oman pääoman korko)'.

73 Edellä mainituista toteamuksista seuraa, että komissio ei ole perustanut päätöstään sellaiseen taloudelliseen selvitykseen, jota SFEI-tuomiossa edellytetään sen osoittami-

seksi, että kyseessä oleva liiketapahtuma olisi verrattavissa normaaleilla markkinaehdoilla toimivien yritysten väliseen liiketapahtumaan. Päinvastoin, komissio on riidanalaisessa päätöksessä rajoittunut tutkimaan, mitkä ovat olleet logistisen ja kaupallisen avun antamisesta Ranskan postilaitokselle aiheutuneet kustannukset ja missä määrin SFMI-Chronopostin suorittamat korvaukset vastaavat näitä kustannuksia.

74 Sekään seikka, että oletettaisiin SFMI-Chronopostin maksaneen Ranskan postilaitokselle logistisen ja kaupallisen avun antamisesta aiheutuneet kaikki kustannukset, ei sinänsä riittäisi osoittamaan, että kyse ei ole perustamissopimuksen 92 artiklassa tarkoitetusta tuesta. Kun otetaan huomioon, että Ranskan postilaitos on ainoana kyseisellä suljetulla sektorilla toimivana julkisena yrityksenä voinut ehkä suorittaa osan logistisesta ja kaupallisesta avusta alhaisemmin kustannuksin kuin yksityinen yritys, jolla ei ole samoja oikeuksia, pelkästään sellaisen selvityksen perusteella, jossa on otettu huomioon ainoastaan kyseisen julkisen yrityksen kustannukset, ei voida päätellä, että kyseessä ei ole valtiontuki, kun muuta selvitystä tämän päätelmän tueksi ei ole hankittu. Päinvastoin juuri sellainen suhde, jossa emoyhtiö toimii suljetuilla markkinoilla ja sen tytäryhtiö harjoittaa toimintaansa kilpailulle avoimilla markkinoilla, synnyttää tilanteen, jossa valtiontuki voi olla olemassa.

75 Komission olisi tämän vuoksi pitänyt tutkia, vastasivatko kaikki kustannukset niitä tekijöitä, jotka normaaleilla markkinaehdoilla toimivan yrityksen olisi pitänyt ottaa huomioon silloin, kun se määrittelee

korvauksen, jonka se perii suorittamistaan palveluista. Komission olisi näin ollen pitänyt vähintään selvittää, että Ranskan postilaitoksen saama vastike vastasi sellaista korvausta, jonka muulla kuin suljetulla sektorilla toimiva yksityinen rahoitusyhtiö tai yksityinen konserni, jonka tavoitteena on rakenteellisen, kokonaisvaltaisen tai alakohtaisen politiikan noudattaminen ja jonka toimintaa ohjaavat pitkän tähtäimen tulevaisuudennäkymät, vaatii (ks. vastaavasti asia C-305/89, Italia v. komissio, tuomio 21.3.1991, Kok. 1991, s. I-1603, 20 kohta).

76 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että kun komissio on riidanalaisessa päätöksessään katsonut, ettei kyse ole valtiontuesta, selvittämättä, vastasiko Ranskan postilaitoksen SFMI-Chronopostilta logistisesta ja kaupallisesta avusta perimä korvaus sellaista vastiketta, jota olisi vaadittu toimittaessa normaaleilla markkinaehdoilla, se on perustanut päätöksensä perustamissopimuksen 92 artiklan virheelliseen tulkintaan.

77 Komission toteamus, jonka mukaan EY:n perustamissopimuksen 222 artiklassa (josta on tullut EY 295 artikla) määrätään, että perustamissopimuksilla ei puututa jäsenvaltioiden omistusoikeusjärjestelmiin, ei kumoa tätä tulkintaa. Sillä seikalla, että vaaditaan, että monopoliasemassa olevan julkisen yrityksen logistisen ja kaupallisen avun antamisesta tytäryhtiöltään perimä korvaus vastaa vastiketta, joka olisi vaadittu toimittaessa normaaleilla markkina-

ehdoilla, ei kielletä tällaista julkista yritystä pääsemästä kilpailulle avoimille markkinoille, vaan siihen ainoastaan sovelletaan kilpailusääntöjä yhteisön oikeuden perusperiaatteiden edellyttämällä tavalla. Tällaisella vaatimuksella ei loukata omistusoikeusjärjestelmää, vaan sillä ainoastaan kohdellaan samalla tavalla julkista ja yksityistä omistajaa.”

18. Niinpä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin piti näiden näkökohtien perusteella neljännen kanneperusteen ensimmäistä osaa perusteltuna ja päätteli seuraavaa:

”Näin ollen riidanalaisen päätöksen 1 artikla on kumottava siltä osin kuin siinä todetaan, että Ranskan postilaitoksen tytäryhtiölleen SFMI-Chronopostille antama logistinen ja kaupallinen apu ei ole SFMI-Chronopostille myönnettyä valtiontukea, eikä ole tarpeen tutkia tämän kanneperusteen toista osaa tai muita kanneperusteita siltä osin kuin ne koskevat Ranskan postilaitoksen tytäryhtiölleen SFMI-Chronopostille myöntämää logistista ja kaupallista apua. Eritoten ei ole tarpeen tutkia toista kanneperustetta, joka koskee sitä, että riidanalaisen päätöksen perustelut logistisen ja kaupallisen avun osalta ovat kantajien mukaan riittämättömiä” (79 kohta).

19. Niinpä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tutki valituksenalaisen tuomion

tämän jälkeisissä kohdissa vain ensimmäisen kanneperusteen (joka koski vastaajan puolustautumisoikeuksien väitettyä loukkaamista) ja ne seikat kolmannelta kanneperusteesta (joka koski tosiseikkojen virheellisyyttä ja ilmeisiä arviointivirheitä), joissa ei ollut kyse Ranskan postilaitoksen SFMI-Chronopostille antamasta logistisesta ja kaupallisesta avusta. Näissä molemmissa tapauksissa kantajien esittämät väitteet hylättiin. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi riidanalaisen päätöksen 1 artiklan näin ollen ainoastaan edellä mainituin osin ja hylkäsi kanteen muilta osin.

Oikeudenkäynti yhteisöjen tuomioistuinmessä

20. Chronopost (asia C-83/01 P), Ranskan tasavalta (asia C-93/01 P) ja Ranskan postilaitos (asia C-94/01 P), jotka tukivat komission vaatimuksia väliintulijoina asiaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinmessä käsiteltäessä, ovat yhteisöjen tuomioistuimeen 19.2. ja 27.2.2001 jättämälään valituskirjelmillä hakeneet muutosta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antamaan tuomioon ja vaatineet, että yhteisöjen tuomioistuin kumoaa kyseisen tuomion ja (vain Chronopost) että se ei palauta asiaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen vaan ratkaisee itse ensimmäisessä oikeusasteessa nostetun kanteen. Ufex, DHL International, Federal Express International (France) ja CRIE ovat antaneet yhdessä vastineen työjärjestyksen 115 artiklan perusteella (viitattessani jäljempänä Ufexiin, tarkoitan tällä viitauksella kaikkia näitä asianosaisia). Sen sijaan komissio ei ole jättänyt asiassa vastinetta, joten se on asiaa nyt käsittelevässä oikeusasteessa ulkopuolinen. Yhteisöjen

tuomioistuimen presidentin annettua työjärjestyksen 117 artiklassa tarkoitetun luvan Chronopost ja Ranskan postilaitos ovat jättäneet valittajan vastauksen, minkä jälkeen Ufex on toimittanut vastineen antajan vastauksen.

Oikeudellinen tarkastelu

21. Esillä olevissa asioissa, joita tarkastelen yhdessä, koska sitä puoltavat selvät syyt, Chronopost, Ranskan tasavalta ja Ranskan postilaitos vetoavat valitusperusteisiin, jotka ovat suurimmaksi osaksi samoja. Niissä esitetty arvostelu koskee pääasiallisesti seuraavia seikkoja:

- i) EY 87 artiklan 1 kohdan rikkominen SFEI-tuomiossa käytetyn ”normaaleja markkinaehtoja” koskevan käsitteen virheellisen tulkinnan johdosta
- ii) EY 88 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn rikkominen ja menettelyn väärinkäyttö
- iii) komissiolle taloudellisesti monitahoisien toimenpiteiden yhteydessä annetun laajan harkintavallan loukkaaminen

iv) EY 87 artiklan 1 kohdan rikkominen sen vuoksi, että on tulkittu virheellisesti valtiontuen käsitteen muodostavia osatekijöitä ja erityisesti edun myöntämistä edunsaajayritykselle ja julkisten varojen siirtoa

v) perusteluvollisuuden loukkaaminen.

Ensimmäinen valitusperuste, joka koskee EY 87 artiklan 1 kohdan rikkomista SFEI-tuomiossa käytetyn "normaaleja markkinaehtoja" koskevan käsitteen virheellisen tulkinnan johdosta

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

22. Ensimmäinen valitusperuste, johon valittajat vetoavat valituksenalaista tuomiota vastaan, koskee "normaalien markkinaehtojen" käsitettä, jota SFEI-tuomiossa käytetään niiden tapausten täsmentämiseksi, joissa julkisen yrityksen kilpailulle avointa toimintaa harjoittaville tytäryhtiöilleen antama logistinen tai kaupallinen apu voi olla valtiontukea. SFEI-tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin nimittäin totesi, että kyseisenlaisen tuen antaminen voi olla valtiontukea, "jos vastikkeeksi saatu korvaus on pienempi kuin se korvaus, jota olisi

vaadittu [toimittaessa] [normaaleilla markkinaehdoilla]".¹³

23. Kuten olen edellä jo todennut, komissio katsoi, että jotta tätä arviointiperustetta voitaisiin soveltaa nyt esillä olevaan tapaukseen, oli tarpeen "kysyä, voitiinko Ranskan postilaitoksen ja SFMI-Chronopostin välisen liiketoimen edellytyksiä verrata vastaavanlaiseen liiketoimeen yksityisen emoyhtiön, *jolla voi hyvin olla monopoli* (esimerkiksi koska sillä on yksinoikeuksia), ja sen tytäryhtiön välillä".¹⁴ Tältä osin komissio täsmensi, että "sisäisiin hintoihin, joilla tuotteet ja palvelut myydään samaan konserniin kuuluvien yhtiöiden välillä, ei sisälly minäkäänlaista rahoitusetua [eikä niihin näin ollen sisälly valtiontukea], jos hinnat on laskettu kaikkien kustannusten perusteella (eli kokonaiskustannukset ja oman pääoman korko)". Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin sitä vastoin hylkäsi tämän arvioinnin ja katsoi, että SFEI-tuomiossa tarkoitetussa merkityksessä "komission olisi — — pitänyt tutkia, vastasivatko kaikki kustannukset niitä tekijöitä, jotka *normaaleilla markkinaehdoilla toimivan* yrityksen olisi pitänyt ottaa huomioon silloin, kun se määrittelee korvauksen, jonka se perii suorittamistaan palveluista. Komission olisi näin ollen pitänyt vähintään selvittää, että Ranskan postilaitoksen saama vastike vastasi sellaista korvausta, jonka *muulla kuin suljetulla sektorilla toimiva* yksityinen rahoitusyhtiö tai yksityinen konserni, jonka tavoitteena on rakenteellisen, kokonaisvaltaisen tai alakohtaisen politiikan noudattaminen ja jonka toimintaa ohjaavat pitkän tähtäimen tulevaisuudennäköykymät, vaatii".¹⁵

13 — SFEI-tuomion 62 kohta; kursivointi tässä.

14 — Kursivointi tässä.

15 — Valituksenalaisen tuomion 75 kohta; kursivointi tässä.

24. Valittajat kiistävät käsiteltävänä olevalla valitusperusteella sen ratkaisun oikeellisuuden, johon ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätyi, sillä niiden käsityksen mukaan kyseinen tuomioistuin rikkoi pääasiallisesti EY 87 artiklan 1 kohtaa, joka koskee valtiontuen käsitettä, tulkitsemalla virheellisesti ”normaalien markkinaehtojen” käsitettä.

25. Valittajat huomauttavat erityisesti, että jotta tätä käsitettä olisi nyt esillä olevassa tapauksessa sovellettu markkinataloudessa toimivaa yksityistä sijoittajaa koskevaa perinteistä periaatetta noudattaen, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi pitänyt päätöksessään nojautua vastikkeeseen, jonka Ranskan postilaitokseen verrattavissa oleva yksityinen toimija, jonka tavoitteena on ”rakenteellisen, kokonaisvaltaisen tai alakohtaisen politiikan noudattaminen ja jonka toimintaa ohjaavat pitkän tähtäimen tulevaisuudennäkymät”,¹⁶ olisi vaatinut tytäryhtiöltään. Valittajien mukaan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee nimittäin selvästi, että kun arvioidaan, onko tukea annettu, julkisen yrityksen käyttäytymistä on verrattava ”suuruudeltaan vertailukelpoisen”¹⁷ tai ”siinä määrin kuin mahdollista samanlaisessa tilanteessa olevan”¹⁸ yksityisen toimijan käyttäytymiseen. Valittajat katsovat, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin, joka on viitannut ratkaisunsa tueksi ”muulla kuin suljetulla sektorilla toimivaan” yksityiseen yritykseen, on näin ollen pitänyt virheellisesti vertailukohtana yritystä, joka on rakenteellisesti erilainen kuin Ranskan postilaitos, vaikka sen olisi tullut verrata Ranskan postilaitoksen käyttäytymistä sellaisen yrityksen käyttäytymiseen, joka on Ranskan postilaitoksen kanssa samanlaisessa tilanteessa (ja jolla on käytettävissään suljettu sektori).

26. Valittajien mielestä se, että nyt kyseessä olevassa tapauksessa oli sovellettava yksityistä sijoittajaa koskevaa perinteistä arviointiperustetta, kävi sitä paitsi selvästi ilmi julkisasiamies Jacobsin asiassa SFEI esittämästä ratkaisuehdotuksesta, jonka yhteisöjen tuomioistuin vahvisti SFEI-tuomiossa. Valittajat toteavat vielä, että mikäli SFEI-tuomiossa olisi haluttu nojautua sellaista yksityistä toimijaa koskevaan perusteeseen, jolla ei ollut lakiin perustuvaa monopoliasemaa, yhteisöjen tuomioistuin olisi ilmaissut tämän nimenomaisesti ja yksiselitteisesti eikä vain viitannut ”normaaleihin markkinaehtoihin”.

27. Chronopost muistuttaa edellä mainitun näkökannan tueksi vielä, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö ei mitenkään edellytä, että julkisen yrityksen hintoja olisi verrattava sen kilpailijoiden hintoihin. Chronopostin mukaan on näin ollen virheellistä katsoa, että kyseessä olisi valtiontuki pelkästään siitä syystä, että Ranskan postilaitos olisi veloittanut palveluksistaan SFMI-Chronopostin kilpailijoiden emoyhtiöiden vaatimia hintoja alhaisempia hintoja. Chronopost katsoo, että kyseessä olisi todellisuudessa valtiontuki ainoastaan, jos Ranskan postilaitos olisi käyttäytynyt tavalla, jolla samanlaisessa tilanteessa oleva yksityinen toimija ei olisi voinut käyttäytyä, eli jos Ranskan postilaitos olisi luopunut sen palveluista maksettavasta tavanomaisesta korvauksesta.

28. Chronopost toteaa lisäksi, että jos suljetun sektorin antaminen Ranskan postilaitoksen hoidettavaksi ei ole sille myönnettyä valtiontukea, ne mahdolliset edut, jotka Ranskan postilaitos tämän ansiosta voisi saada tuottavuuden muodossa (mikä olisi joka tapauksessa näytettävä toteen),

16 — Em. asia C-305/89, Italia v. komissio, tuomion 20 kohta.

17 — Em. asia C-305/89, Italia v. komissio, tuomion 18 kohta ja asia C-42/93, Espanja v. komissio, tuomio 14.12.1994 (Kok. 1994, s. I-4175, 13 kohta).

18 — Asia C-256/97, DMT, tuomio 29.6.1999 (Kok. 1999, s. I-3913, 25 kohta).

eivät poikkeaisi niistä suurtuotannon eduista, jotka määräävän markkina-aseman tai monopoliaseman omaava yksityinen yritys voisi toteuttaa. Tämän vuoksi Chronopostin mukaan se, että tällaiset edut heijastuisivat tytäryhtiöltä laskutettuun hintaan, ei kuitenkaan merkitsisi valtion-tuen olemassaoloa, jos Ranskan postilaitos voisi kyseisellä hinnalla kattaa kaikki kustannuksensa, koska tällöin estettäisiin sellaiset kilpailulle avoimella sektorilla harjoitettaville toiminnoille tapahtuvat varojen siirrot, jotka olisivat suurempia kuin ne siirrot, jotka samassa asemassa oleva yksityinen yritys olisi toteuttanut.

29. Valittajat korostavat vielä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaisun abstraktia luonnetta ja toteavat, että tuen myöntämistä koskevassa arvioinnissa olisi tämän tuomioistuimen mukaan otettava huomioon kustannukset, jotka "muulla kuin suljetulla sektorilla toimivalle" hypoteettiselle yksityiselle yritykselle aiheutuisivat sellaisen Ranskan postilaitoksen verkkoon verrattavissa olevan verkon perustamisesta ja ylläpitämisestä, jolla se voisi tarjota samanlaista logistista ja kaupallista palvelua kuin Ranskan postilaitos. Tämä ratkaisu edellyttäisi valittajien mukaan loppujen lopuksi ihanne-markkinoilla toimivan ihanneyrityksen etsimistä, ja siitä aiheutuisi näin ollen vakavia oikeusvarmuutta koskevia ongelmia.

30. Valittajat väittävät myös, ettei ratkaisu, johon ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätyi, ole toteuttamiskelpoinen. Ranskan tasavallan mukaan tämä ratkaisu on näet absurdi, kun otetaan huomioon, että yksityisellä toimijalla, jolla ei ole lakiin perustuvaa monopoliasemaa, ei olisi koskaan Ranskan postilaitoksen julkisen pal-

velun verkkoon verrattavaa verkkoa. Ranskan postilaitos puolestaan muistuttaa tämän näkemyksen tueksi, että Ufex itse väitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa seuraavaa: " — — sellaisen SFMI:lle tarjotun kaupallisen lupauksen kaltaisen lupauksen takaaminen, joka on toteutettavissa ainoastaan julkisen palvelun yhteydessä, vaikuttaa täysin epärealistiselta kilpailulle avoimella sektorilla — — . SFMI:n [oikeammin: Ranskan postilaitoksen] verkon kaltainen verkko ei selvästikään ole markkinaverkko." Kun otetaan lisäksi huomioon, että SFMI-Chronopostin kilpailijat eivät olleet kiinnostuneita pääsystä samanlaiseen verkkoon (mikä käy ilmi siitä, että Ranskan postilaitos ei saanut yhtään tätä tarkoittavaa pyyntöä), Ranskan postilaitos väittää, ettei ole olemassa minkäänlaista viitehintaa. Chronopost korostaa vielä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaisun abstraktia luonnetta, sillä se edellyttäisi käytännössä ihanne-markkinoilla toimivan ihanneyrityksen etsimistä, ja sitä suurta oikeudellista epävarmuutta, joka tällaisesta ratkaisusta aiheutuisi.

31. Valittajat huomauttavat tämän jälkeen yleisemmällä tasolla, että valituksenalainen tuomio estäisi käytännössä sen, että julkiset monopolit voisivat toimia myös kilpailulle avoimilla markkinoilla, mikä valittajien mukaan merkitsisi niihin kohdistuvaa vakavaa syrjintää. Valituksenalaisella tuomiolla kyseenalaistettaisiin sitä paitsi julkisen palvelun rahoittaminen, ja tämä tuomio olisi siten ristiriidassa asiaa koskevien yhteisön periaatteiden kanssa.

32. Ufex, jonka esittämät huomautukset ovat luonnollisestikin täysin vastakkaisia, katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen

tuomioistuिन tulkitsti SFEI-tuomiossa ilmaistua ”normaaleja markkinaehtoja” koskevaa käsitettä oikein.

33. Ufex toteaa, että arvioitaessa sitä, onko tietyt liiketoimet tehty ”normaalien markkinaehtojen” mukaisesti, jolloin ne eivät siis sisällä tukea, ne tapaukset, joissa valtio toimii sijoittajana tai velkojana, on erotettava niistä tapauksista, joissa se toimii kilpailuilla markkinoilla sillä perusteella, että lakiin perustuvan monopolin omaavan julkisen yrityksen toimintoja on monipuolistettu.

34. Ensin mainituissa tapauksissa ”normaalien markkinaehtojen” arviointi ei Ufexin mukaan vaadi markkinahinnan määrittämistä (valtion taholta ei tällöin itse asiassa myydä mitään tavaroita tai palvelusuorituksia) ja huomioon on otettava ainoastaan sijoitetun pääoman tuotto ja vastattaviksi tulevat riskit. Jos sitä vastoin suljetulla sektorilla toimiva julkinen yritys suorittaa palveluja sellaisille tytäryhtiöilleen, jotka toimivat kilpailulle avoimilla markkinoilla, liiketoimet tapahtuvat Ufexin mukaan ”normaaleilla markkinaehdoilla” vain, jos näistä palveluista suoritettava vastike vastaa markkinahintaa. Tällöin on käytettävä vertailukohtana (benchmark) pääasiallisesti samaa markkinahintaa, jota komissio käyttää yleensä, kun se määrittää, sisältyykö valtion takauksen antamiseen tai valtion omaisuuden myyntiin (esimerkiksi julkisten yritysten, maiden tai tehtaiden myyntiin) valtiontukea.

35. Ufex katsoo, että SFEI-tuomiota on tulkittava tässä jälkimmäisessä merkityksessä. Kun arvioidaan, oliko Ranskan postilaitoksen SFMI-Chronopostille antama logistinen ja kaupallinen apu sille annettua tukea siinä merkityksessä kuin SFEI-tuomiossa tarkoitetaan, SFMI-Chronopostin maksamaa hintaa on Ufexin mukaan verrattava siihen hintaan, jonka jonkun sen kilpailijan olisi pitänyt maksaa saadakseen markkinoilta samat suoritukset. Kyseessä olevia suorituksia voitaisiin tällöin arvioida myös siltä pohjalta, ettei niitä hankita täysin ulkopuolisilta markkinoilta, vaan ”normaaleilla markkinaehdoilla” toimivan konsernin sisältä, jolloin voitaisiin ottaa huomioon se, että tällaisen konsernin sisällä emoyhtiö voisi mukauttaa hintojaan soveltamalla sellaista rakenteellista politiikkaa, jolle pitkän tähtäimen investoinnit ovat luonteenomaisia. Kyseinen vertailu on Ufexin mukaan kuitenkin joka tapauksessa tehtävä, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuिन totesi, ”muulla kuin suljetulla sektorilla toimivan” yksityisen rahoitusyhtiön tai yksityisen konsernin kanssa, koska yritys, jolla on lakiin perustuva monopoli, ei varmastikaan toimi normaaleilla markkinaehdoilla.

36. Tällaisessa tilanteessa on Ufexin mukaan siis virheellistä arvioida valtiontuen olemassaoloa siten, että nojaututaan suljetulla sektorilla toimivan emoyhtiön saamaan tuottoon. Se, että emoyhtiöllä on lakiin perustuva monopoli, voi nimittäin saattaa tämän arvioinnin kyseenalaiseksi ja antaa perustellusti aiheen pelätä, että kustannukset ovat kyseisen monopolitilanteen johdosta markkinakustannuksia alhaisempia, mikä mahdollistaisi keinotekoisen korkean tuoton. Ufexin mukaan oli siis oikein, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuिन keskittynyt valituksenalaisessa tuomiossa lakiin perustuvan monopolin omaavalle julkiselle yritykselle aiheutuvien kustannusten eikä näin ollen

tämän julkisen yrityksen kannattavuuden tarkasteluun vaan tukeutui markkinahintoihin, jotka normaaleilla markkinaehdoilla toimiva yksityinen yritys, jolla ei siis ole lakiin perustuvaa monopolia, olisi vaahtunut kyseessä olleiden palvelujen suorittamisesta.

37. Ufex toteaa lisäksi, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen edellyttämän valvonnan toteuttamiseksi ole tarpeen tarkastella kustannusta, joka muulla kuin suljetulla sektorilla toimivalle yksityiselle toimijalle aiheutuisi, jos sen olisi hankittava ex nihilo (tilanteessa, jossa sillä ei ole vielä mitään) sellainen verkko, joka olisi verrattavissa Ranskan postilaitoksen postiverkkoon, joka ei selvästikään ole "markkinaverkko". Ufexin mukaan kyse on yksinkertaisesti vain siitä, että on todettava, mitkä ovat Ranskan postilaitoksen Chronopostille tarjoamat palvelut, ja arvioitava ne kustannukset, jotka normaaleilla markkinaehdoilla toimivalle yksityiselle yritykselle aiheutuisi, jotta se voisi tarjota samanlaiset palvelut. Kun otetaan esimerkiksi huomioon se, että Chronopostin asiakkailleen tarjoama palvelu käsittää oikeuden käyttää 14 258:aa postitoimistoa lähetyksen jättämiseen ja noutoon, olisi kustannukset, jotka yksityisen toimijan olisi ollut suoritettava, jotta se olisi voinut saada käyttöönsä tällaisen kiinteän omaisuuden (tai tarkemmin sanoen sen sellaiset osat, jotka ovat tarpeen Chronopostin tarjoamien palvelujen suorittamista varten), arvioitava niiden hintojen perusteella, jotka kyseisenlaisen omaisuuden vuokraamisesta tai hankinnasta olisi pitänyt maksaa kiinteistömarkkinoilla.

Arviointi asiasta

38. Esittääkseni arviointini käsiteltävänä olevasta valitusperusteesta katson aiheelli-

seksi todeta alustavana huomautuksena, että näyttää olevan kiistatonta, että tarkastelun kohteena olevana ajanjaksona Ranskan postilaitoksen tehtävänä oli "tuottaa yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja" siinä merkityksessä kuin asiassa Corbeau 19.5.1993 annetussa tuomiossa¹⁹ tarkoitetaan. Näihin "palveluihin" kuului pääasiallisesti "velvollisuus huolehtia postin keräämisestä, kuljetuksesta ja jakelusta kaikkien käyttäjien puolesta koko kyseisen jäsenvaltion alueella yhtenäisin hinnoin ja samanlaisin laatua koskevin edellytyksin riippumatta erityistilanteista tai siitä, miten kannattavaa kukin yksittäinen toiminta [oli] taloudellisesti".²⁰ Ranskan postilaitoksen tehtävänä oli toisin sanoen tuottaa palvelua, joka sittemmin määriteltiin yhteisön postipalvelujen sisämarkkinoiden kehittämistä ja palvelun laadun parantamista koskevista yhteisistä säännöistä annetun direktiivin 97/67/EY²¹ 3 artiklassa "yleispalveluksi". Tämän vuoksi Ranskan postilaitoksen oli hankittava erityyppisiä tärkeitä infrastruktuureja ja välineitä (niin sanottu "postiverkko"), joiden avulla se voi tarjota peruspostipalvelua kaikille käyttäjille (yhtenäisin hinnoin ja samanlaisin laatua koskevin edellytyksin) myös maaseudulla tai muilla harvaan asutuilla seuduilla, joissa hinnat eivät kattaneet kyseisen palvelun antamisesta aiheutuneita kustannuksia. Juuri tämän Ranskan postilaitokselle annetun yleistä taloudellista tarkoitusta palvelevan tehtävän vuoksi oli perusteltua myöntää sille lakiin perustuva monopoli tavanomaisen postin jakelupalvelua varten, koska, kuten asiassa Corbeau 19.5.1993 annetussa tuomiossa täsmennetään, "kyseisen tehtävän hoitamisesta vastaavan velvollisuus huolehtia palveluista taloudellisesti tasa-

19 — Asia C-320/91, Corbeau, tuomio 19.5.1993 (Kok. 1993, s. I-2533, Kok. Ep. XIV, s. I-223, 15 kohta).

20 — Ibidem.

21 — Euroopan parlamentin ja neuvoston 15.12.1997 antama direktiivi 97/67/EY (EYVL 1998, L 15, s. 14).

painoisissa olosuhteissa edellyttää mahdollisuutta tasata kannattavat ja vähemmän kannattavat toimialat ja oikeuttaa näin ollen rajoittamaan yksityisten yrittäjien taholta tulevaa kilpailua taloudellisesti kannattavilla aloilla”.²²

39. Ranskan postilaitoksen täytyi näin ollen hankkia yleispalvelun tarjoamista varten erityisverkko, joka voidaan määrittellä direktiivissä 97/67/EY sittemmin omaksuttua ilmaisua käyttämällä ”yleiseksi postiverkoksi”,²³ jonka hankkimista ei voitaisi pitää perusteltuna pelkästään ”markkinoiden” logiikan perusteella. Tämä verkko, josta aiheutui hyvin suuria kiinteitä kustannuksia, perustettiin ja sitä ylläpidettiin Ranskan hallintoviranomaisten (Ranskan postilaitos oli olennainen osa tätä hallintoa aina vuoteen 1990 saakka) eri toimenpiteiden avulla, joihin kuului muun muassa lakiin perustuvan monopolin myöntäminen tavanomaisen postin jakelupalvelua varten (niin sanottu suljettu sektori).

22 — Edellä alaviitteessä 19 mainittu asia Corbeau, tuomion 17 kohta. Yhteisöjen tuomioistuim katsoi erityisesti, että tämä kilpailunrajoitus on perusteltu, koska se vastaa vaatimusta, jonka mukaan yksityisten toimijoiden taholta tapahtuva tietynlainen ”kerman kuorinta” on estettävä, sillä jos näiden toimijoiden sallittaisiin ”kilpailla yksinoikeuksien haltijan kanssa haluamallaan kyseisiä oikeuksia vastaavilla aloilla, niille annettaisiin näin mahdollisuus keskittyä taloudellisesti kannattaviin toimintoihin ja tarjota edullisempia hintoja kuin yksinoikeuksien haltijat, koska toisin kuin yksinoikeuksien haltijoilla, yksityisillä yrittäjillä ei ole taloudellista pakkoa tasata kannattamattomien alojen tappioita ja kannattavampien alojen voittoja” (tuomion 18 kohta).

23 — Tätä osin palautan mieleini, että direktiivin 97/67/EY mukaan ”yleisellä postiverkolla” tarkoitetaan ”yleispalvelun tarjoajan tai tarjoajien käyttämän järjestelmän ja keinojen kokonaisuutta, jonka avulla toteutetaan erityisesti:

- yleispalvelun tarjoajan velvoitteisiin kuuluva postilähetysten keräily lähetyspaikoista koko alueella
- näiden postilähetysten kuljetus ja käsittely postiverkon lähetyspaikasta jakelukeskukseen
- jakelu lähetyksessä mainittuun osoitteeseen”.

40. Ranskan postilaitos käytti pääasiallisesti tätä samaa verkkoa, jonka ylläpitäminen oli joka tapauksessa välttämätöntä yleispalvelun tuottamiseksi, tarjotakseen tytäryhtiölleen SFMI-Chronopostille (joka toimi pikapostisektorilla) logistista apua, joka tarkoitti sitä, että SFMI-Chronopostille annettiin oikeus käyttää postin infrastruktuureja ”lähetystensä keruuseen, lajitteluun, kuljetukseen ja jakeluun”. Komission mukaan erityisesti ”SFMI-Chronopostin [oikeus] käyttää emoyhtiön verkostoa” oli yksi niistä tekijöistä, jotka vaikuttivat SFMI-Chronopostin menestykseen, ja mahdollisti sen, että se ”[kasvatti] markkinaosuuttaan, [vakiinnutti] asemansa ja [tuotti] jatkuvasti voittoa”. Komissio korosti, että ”SFMI-Chronopost käytti ensimmäisten toimintavuosiensa aikana suurimmassa osassa toimintaansa Ranskan postilaitosta alihankkijana, mikä pienensi sen perustamiskustannuksia (ja ennen kaikkea kiinteitä kustannuksia)”, mikä komission mukaan selittää sen, ”miksi yhtiön pääoma oli hyvin pieni”. Ranskan postilaitoksen verkkoa käyttämällä SFMI-Chronopost tarjosi asiakkailleen pikapostipalvelua, joka oli ”karsitumpi kuin kilpailijoiden ja etenkin DHL:n tarjoamat tuotteet”, mutta jonka hinnat olivat ”alhaisempia”. Komissio huomauttaa erityisesti, että ”SFMI-Chronopost keräsi yleensä satunnaisten asiakkaidensa kirjeet ja paketit postitoimipaikoista, kun sen kilpailijat noutivat ne kotoa”.

41. Yhteenvetona voidaan näin ollen todeta, että kyseessä olevalla logistisella avulla tarkoitettiin sitä, että Ranskan postilaitoksen yleinen postiverkko (joka ainakin osittain oli rahoitettu lakiin perustuvasta

monopolista saadulla hyödyllä) annettiin SFMI-Chronopostin käyttöön sen pikapostisektorilla harjoitettavia toimintoja varten.

42. Kuitenkin juuri Ranskan postilaitoksen SFMI-Chronopostille antaman palvelun erityispiirteistä johtuu, että minäkin kyseenalaistan valittajien tapaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ilmaiseman perusteen sen arvioimiseksi, sisältyikö kyseisestä palvelusta suoritettuun vastikkeeseen valtiontukea.

43. Kuten olemme jo havainneet, komissio ei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen mukaan voinut rajoittua tutkimaan ainoastaan, kattoiko SFMI-Chronopostin maksama vastike ”kaikki kustannukset”, jotka Ranskan postilaitokselle aiheutuivat sen SFMI-Chronopostille antamasta avusta, vaan sen olisi ”pitänyt tutkia, vastasivatko kaikki kustannukset niitä tekijöitä, jotka normaaleilla markkinaehdoilla toimivan yrityksen olisi pitänyt ottaa huomioon silloin, kun se määrittelee korvauksen, jonka se perii suorittamistaan palveluista. Komission olisi näin ollen pitänyt selvittää vähintään, että Ranskan postilaitoksen saama vastike vastasi sellaista korvausta, jonka *muulla kuin suljetulla sektorilla toimiva* yksityinen rahoitusyhtiö tai yksityinen konserni, jonka tavoitteena on rakenteellisen, kokonaisvaltaisen tai alakohtaisen politiikan noudattaminen ja jonka toimintaa ohjaavat pitkän tähtäimen tulevaisuudennäköykymät, vaatii”.²⁴

44. Lyhyesti todettuna ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi, että

komission olisi pitänyt arvioida vastike, jonka sellainen rahoitusyhtiö tai yksityinen emoyhtiö, joka ei ollut velvollinen huolehtimaan postin yleispalvelun tarjoamisesta eikä siten saanut lakiin perustuvan monopolin perusteella etuja, olisi vaatinut. Komission olisi toisin sanoen tullut käyttää arvioinnissaan parametrinä vastiketta, jonka tällainen yksityinen toimija olisi vaatinut joltain tytäryhtiöltään (muusta kuin kaupallisen avun tarjoamisesta) Ranskan postilaitoksen postiverkkoon verrattavissa olevan verkon antamisesta kyseisen tytäryhtiön käyttöön.

45. Mielestäni ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on kuitenkin tällä tavalla vaatinut komissiota soveltamaan selvästi epärealistista ja tämän vuoksi sopimatonta testiä EY 87 artiklan mukaisen valtiontuen mahdollisen olemassaolon määrittämiseksi tämänkaltaisessa tilanteessa.

46. Kuten olen jo todennut, Ranskan postilaitoksen verkon kaltaisen yleisen postiverkon perustaminen ja ylläpitäminen ei pelkästään johdonmukaisen kaupallisen päättelyn perusteella ole perusteltua, koska tällainen verkko on selvästi tarkoitettu yleispalvelun tuottamiseen. Ufex on sitä paitsi itsekin korostanut, että ”senkaltainen verkko, jota SFMI-Chronopost on voinut hyödyntää, ei selvästikään ole markkinaverkko”.²⁵ Tämä merkitsee sitä, että kun toimitaan ”normaaleilla markkinaehdoilla”, ei ole taloudellisesti järkevää hankkia vastaavanlaista verkkoa ottamalla vastattavaksi tällaisesta hankinnasta aiheutuvat

24 — Valituksenalaisen tuomion 75 kohta; kursivointi tässä.

25 — Vastaajan asiassa C-94/01 jättämän vastauskirjelman 27 kohta.

huomattavat kiinteät kustannukset vain nyt kyseessä olevan logistisen avun kaltaisen avun tarjoamiseksi kolmansille tai tytäryhtiöille. Tällaisen avun tarjoaminen on taloudellisesti perusteltua vain, jos kyseessä on yritys, jonka on joka tapauksessa ylläpidettävä Ranskan postilaitoksen yleisen postiverkon kaltaista verkkoa (valtion rahoittaman) yleispalvelun tarjoamista varten, sillä ainoastaan yritys, jolla on jo käytettävissään vastaavanlainen verkko, voisi tarjota kyseessä olevaa logistista apua vastaamalla lisäkustannuksista, jotka olisivat kohtuullisesti alhaisempia.

47. Edellä esitetystä seuraa, että yksityisellä yrityksellä, joka ei olisi velvollinen ylläpitämään Ranskan postilaitoksen yleisen postiverkon kaltaista verkkoa postin yleispalvelun tarjonnasta huolehtimiseksi (ja joka saa valtiolta korvaukseksi asianmukaisen vastikkeen lakiin perustuvan monopolin muodossa), ei ”normaaleilla markkinaehdoilla” toimittaessa olisi käytettävissään tällaista postiverkkoa eikä se voisi näin ollen tarjota jollekin tytäryhtiölleen senkaltaista logistista apua, josta nyt käsiteltävänä olevassa asiassa on kysymys. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuim, joka on vaatinut komissiota arvioimaan vastikkeen, jonka hypoteettinen yksityinen rahoitusyhtiö tai emoyhtiö, joka ei olisi velvollinen huolehtimaan postin yleispalvelun tarjoamisesta ja jolla ei näin ollen olisi käytettävissään suljettua sektoria, olisi vaatinut tällaisesta avusta, tulkitasi näin ollen virheellisesti EY 87 artiklaa, koska se katsoi, että valtiontukea arvioitaessa vertailukohtana on pidettävä sellaista yksityistä toimijaa, jollaista ”normaaleilla markkinaehdoilla” toimittaessa ei todellisuudessa ole ollenkaan olemassa.

48. Mielestäni tätä päätelmää ei voida myöskään kyseenalaistaa sen Ufexin esittämän vastaväitteen perusteella, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen edellyttämän valvonnan toteuttamiseksi ei ollut tarpeen tarkastella kustannusta, joka muulla kuin suljetulla sektorilla toimivalle yksityiselle yritykselle aiheutuisi, jos sen olisi hankittava ex nihilo sellainen verkko, joka olisi verrattavissa Ranskan postilaitoksen yleiseen postiverkkoon, vaan oli ainoastaan arvioitava ne kustannukset, joista yksityisen toimijan olisi normaaleilla markkinaehdoilla toimittaessa vastattava, jotta se voisi tarjota kyseessä olevaa palvelua. En nimittäin käsitä, miten yksityinen toimija, jolla ei ole ollenkaan käytettävissään Ranskan postilaitoksen postiverkkoon verrattavissa olevaa yleistä postiverkkoa, voisi antaa jollekin pikapostisektorilla toimivalle tytäryhtiölleen logistista apua siten, että tämä tytäryhtiö saisi ”lähetysten keruuseen, lajitteluun, kuljetukseen ja jakeluun” käyttöönsä kyseisenlaisen postiverkon.

49. Tämän täsmennyksen jälkeen on syytä kysyä, millä tavalla on syytä arvioida SFEI-tuomiossa tarkoitettussa merkityksessä sitä, ettei tällaisessa tilanteessa logistisen ja kaupallisen avun antamisesta vastikkeeksi saatu korvaus ole ”pienempi kuin se korvaus, jota olisi vaadittu [toimittaessa] [normaaleilla markkinaehdoilla]”. SFEI-tuomion perusteluissa ei nimittäin ole tältä osin selviä täsmennyksiä, vaan niissä todetaan ainoastaan, että jotta voitaisiin ”arvioida, onko valtion toimenpide tuki, on — — määritettävä se, saako edunsaa-jayritys sellaista taloudellista etua, jota se ei olisi saanut normaaleissa kilpailuolosuhteissa. Kansallisen tuomioistuimen on tätä tutkimusta toimittaessaan mää-

ritettävä tavanomainen korvaus kyseisistä suoritteista. Tällainen harkinta edellyttää sellaisen taloudellisen erittelyn tekemistä, jossa otetaan huomioon kaikki ne tekijät, [jotka normaaleilla markkinaehdoilla] toimivan yrityksen olisi ollut otettava huomioon vahvistaessaan korvauksia annetuista palveluista”.²⁶

50. Kuten olen jo todennut, valittajat katsovat, että tässä tarkoituksessa olisi sovellettava markkinataloudessa toimivaa yksityistä sijoittajaa koskevaa perinteistä arviointiperustetta. Näin ollen valittajien mukaan on arvioitava, onko SFMI-Chronopostin suorittama vastike alhaisempi kuin se vastike, jonka Ranskan postilaitoksen kanssa samanlaisessa tilanteessa oleva yksityinen yritys, jonka käytettävissä olisi siis samanlainen yleinen postiverkko, vaatisi joltain tytäryhtiöltään kyseisen avun antamisesta.

51. Vaikuttaakin siltä, kuten valittajat korostavat, että julkisasiamies Jacobs on puoltanut tämän arviointiperusteen käyttöä asiassa SFEI esittämässään ratkaisuehdotuksessa, jossa hän totesi, että ”se, että julkinen elin antaa logistista ja kaupallista apua yritykselle, josta se omistaa osan suoraan tai välillisesti, edullisemmilla taloudellisilla ehdoilla kuin mitä tämä yritys olisi voinut saada vastaavalta yksityiseltä investoijalta, on 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu ruki”. Tämän takia pitäisi julkisasiamies Jacobsin mukaan

”pohtia, tyytyisikö yksityinen sijoittaja avusta saadun vastikkeen suuruiseen korvaukseen, kun otetaan huomioon sellaiset seikat kuin tämän avun antamiseen liittyvät kulut, yksityisen sijoittajan investoinnin merkitys yrityksessä ja siitä saatava tuotto, yrityksen toiminnan merkitys investoinnin tekeväälle konsernille kokonaisuutena, kyseinen markkinatilanne ja ajanjakso, jolloin apu annetaan”.²⁷

52. En kuitenkaan usko, että nyt kyseessä olevan tapauksen kaltaisessa tapauksessa voitaisiin tällaista arviointiperustetta soveltamalla varmistua siitä, ettei tytäryhtiön suorittamaan vastikkeeseen sisälly valtiontukea. Yksityinen yritys, joka olisi samanlaisessa tilanteessa kuin Ranskan postilaitos, joutuisi nimittäin vahvistamaan vastikkeen suuruuden siten, että koko konsernin voitot maksimoitaisiin ottamalla luonnollisesti huomioon myös pikaposti-sektorilla toimivan tytäryhtiön jakamat voitot.²⁸ Niinpä tällainen yritys, joka noudattamansa kokonaisstrategian puitteissa haluaisi vahvistaa tytäryhtiön kilpailuasemaa pikapostimarkkinoilla, voisi tyytyä alennettuun vastikkeeseen. Se voisi näin ollen siirtää tytäryhtiön yksinomaiseksi hyödyksi kaikki suurtuotannon edut, jotka ovat saatavissa yleispalvelun tarjoamista

27 — Asia SFEI, julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen 61 kohta.

28 — Tämä päätelmä perustuu siihen, että voi olla olemassa erilaisia, esimerkiksi vero- tai yhtiöoikeudellisia erityissäännöksiä johtuvia sidonnaisuuksia, kun määritellään hintoja konsernin sisäisille liiketoimille.

26 — SFEI-tuomion 60 ja 61 kohta.

varten jo olemassa olevan postiverkon käytöstä, tarkoituksenaan lisätä tytäryhtiön tuottoja ja samalla konsernin kokonaisvoittoja.²⁹

53. Pikapostisektorilla toimiva yhtiö voisi siten saada kilpailijoihinsa verrattuna huomattavan kilpailuedun, joka ei johtuisi niistä suurtuotannon eduista, jotka olisivat toteutettavissa minkä tahansa yksityisen konsernin sisällä toimittaessa ”normaaleilla markkinaehdoilla”, vaan siitä, että kyseinen yhtiö on sellaisen yrityksen valvonnan alainen, jonka tehtävänä on tarjota postin yleispalvelua ja jolla tästä syystä on käytettävissään yleinen postiverkko, jonka valtio on rahoittanut myöntämällä lakiin perustuvan monopolin. Tämä osoittaa mielestäni, että nyt käsiteltävänä olevan tapauksen kaltaisessa tapauksessa ei yksityistä sijoittajaa koskevaa arviointiperustetta soveltamalla voida arvioida — kuten SFEI-tuomiossa edellytetään — saako tytäryhtiö ”sellaista taloudellista etua, jota se ei olisi saanut normaaleissa kilpailuolosuhteissa”.³⁰

54. Jotta voitaisiin varmuudella todeta, ettei SFMI-Chronopost saanut tällaista taloudellista etua, Ranskan postilaitokselle maksettua hintaa olisi todellisuudessa verrattava siihen hintaan, jonka Ranskan postilaitos olisi voinut saada, jos se olisi tarjonnut logistista ja kaupallista apuaan markkinoilla tästä avusta kiinnostuneille pikapostiyhtiöille. Näin voitaisiin nimittäin

arvioida, saiko SFMI-Chronopost tällaista apua sitä hintaa alhaisempaan hintaan, jonka kilpailijat olisivat maksaneet kyseisistä suoritteista, ja onko Ranskan postilaitoksen vastikkeena saama korvaus ”pienempi kuin se korvaus, jota olisi vaadittu [toimittaessa] [normaaleilla markkinaehdoilla]”.

55. Pelkään kuitenkin, että kun markkinoilta puuttuvat konkreettiset ja objektiiviset viitetiedot, tällainen arviointi voi olla äärimmäisen hypoteettinen ja abstrakti ja sen tulokset saattavat olla erittäin kyseenalaisia tai mielivaltaisia. Katsonkin, että markkinoilta ei ole löydettävissä kyseisenlaisen arvioinnin suorittamiseen soveltuvia vertailukohtia, kun otetaan huomioon nyt kyseessä olevan tapauksen erityispiirteet ja erityisesti seuraavat tosiseikat:

- kyseistä apua saattoi tarjota vain yritys, jonka tehtävänä oli vastata postin yleispalvelun tarjonnasta Ranskassa (eli Ranskan postilaitos), minkä vuoksi ei ollut mahdollista saada tietoja siitä hinnasta, jonka kolmannet toimijat vaatisivat vastaavanlaisten palvelujen tarjoamisesta³¹

²⁹ — Vastike voisi vastata esimerkiksi vain niitä lisäkustannuksia, jotka syntyvät nimenomaisesti sen vuoksi, että tytäryhtiölle annetaan logistista ja kaupallista apua, ilman että tämä vastike kuitenkaan kattaa asianmukaista osaa yleisen postiverkon ylläpitämisestä aiheutuvista kiinteistä kustannuksista.

³⁰ — SFEI-tuomion 60 kohta.

³¹ — Nyt käsiteltävänä oleva asia poikkeaa tältä osin mielestäni huomattavasti Ufexin mainitsemista Sécuripostia (tuista, joita Ranskan oletetaan myöntäneen Sécuripost-yhtiön hyväksi, 20 päivänä heinäkuuta 1999 tehty komission päätös 1999/676/EY, EYVL L 274, s. 37) ja SNCM:ää (valtiontuista, jotka Ranska on maksanut Société nationale maritime Corse-Méditerranée (SNCM) -meriliikenneyhtiölle, 30 päivänä lokakuuta 2001 tehty komission päätös 2002/149/EY, EYVL L 50, s. 66) koskevista tapauksista, joissa komissio saattoi verrata valtiontukien antamisesta epäiltyjen julkisten yritysten määrättyistä palveluista pyytämää hintaa kolmansien samanlaisista palveluista pyytämään hintaan.

— kuten Ranskan postilaitos on todennut — mitä muut asianosaiset eivät ole kiistäneet — yksikään SFMI-Chronopostin kilpailija ei ole milloinkaan pyytänyt saada oikeutta käyttää Ranskan postilaitoksen yleistä palveluverkkoa, ei edes sen jälkeen kun (vuodesta 1995 alkaen) SFMI-Chronopostilla ei enää ollut yksinoikeutta käyttää tätä verkkoa.³² Tästä seuraa, ettei ole olemassa objektiivisia ja tarkistettavissa olevia tietoja myöskään siitä hinnasta, jonka SFMI-Chronopostin kanssa kilpailevat kolmannen asemassa olevat toimijat olisivat olleet valmiita maksamaan kyseisestä logistisesta ja kaupallisesta avusta.

56. Näiden näkökohtien perusteella päätelen näin ollen, että koska Ranskan postilaitoksen tarjoaman logistisen ja kaupallisen avun markkina-arvosta ei ole olemassa tarkkoja tietoja, on syytä etsiä muita arviointiperusteita, joiden avulla voidaan joka tapauksessa selvittää, vahvistettiinko tällaisesta avusta suoritettava vastike siten, että sillä suositettiin SFMI-Chronopostia, ja merkitsikö näin määritely vastike siis sitä, että tämä viimeksi mainittu sai ”sellaista taloudellista etua, jota se ei olisi saanut normaaleissa kilpailuolosuhteissa”.

57. Tätä varten ja tämän asian kannalta merkityksellisin osin on mielestäni perus-

teltua nojautua kyseessä olevien palvelujen antamisesta Ranskan postilaitokselle aiheutuvien kustannusten kaltaisiin objektiivisiin ja tarkistettavissa oleviin tietoihin. Sellaisessa tilanteessa, jossa tarjottujen palvelujen markkina-arvon selvittämiseen soveltuvat tiedot puuttuvat ja jossa ei ole mahdollista nojautua konsernin kokonaisstrategiaan liittyvään arviointiin, normaaleilla markkinaehdoilla toimiva yritys voisi vahvistaa palvelujensa hinnan ainoastaan niistä aiheutuvien kustannusten perusteella. Olen siis sitä mieltä, että palveluista aiheutuvat kustannukset ovat näissä erityisolosuhteissa ainut objektiivinen ja tarkistettavissa oleva tekijä, jonka SFEI-tuomiossa tarkoitetussa merkityksessä ”[normaaleilla markkinaehdoilla] toimivan yrityksen olisi ollut otettava huomioon vahvistaessaan korvauksia annetuista palveluista”.

58. Tällä perusteella katson erityisesti, että se mahdollisuus, että SFMI-Chronopostille olisi myönnetty valtiontukea, voidaan sulkea pois, koska vaadittu vastike kattoi kaikki logistisen ja kaupallisen avun antamisesta Ranskan postilaitokselle nimenomaisesti aiheutuneet kiinteät ja muuttuvat lisäkustannukset (niin sanotut suorat kustannukset) ja asianmukaisen osan niistä kiinteistä kustannuksista, jotka johtuivat yleisen postiverkon ylläpitämisestä (niin sanotut yhteiset kustannukset, jotka aiheutuivat sekä kyseisen avun että yleispalvelun tarjoamisesta).³³ Tällä tavalla voitaisiin nimittäin selvittää, onko Ranskan

32 — Valituksenalaisesta päätöksestä ilmence, että ”Chronopostilla oli [1.1.1995 saakka] yksinoikeus käyttää Ranskan postilaitoksen verkostoa”. Ufex ei riitautä tätä seikkaa muutoin kuin siltä osin, että Ufexin mukaan kolmansilla oli oikeus käyttää Ranskan postilaitoksen verkkoa vasta 18.3.1995 lähtien eikä saman vuoden tammikuun 1. päivästä lähtien (katso vastineen antajan vastauskirjelmän 172 ja 173 kohta, joissa viitataan erityisesti komission edellä mainitussa astassa IV/M.102 tekemään päätökseen, jolla hyväksyttiin GNEW-nimisen yhteisyrityksen perustaminen).

33 — Tältä osin kiinnostavia tietoja on direktiivin 97/67/EY 14 artiklan 2 ja 3 kohdassa, joissa ilmaistaan ne laskentaperusteet, joita yleispalvelun tarjoajien on noudatettava.

postilaitoksen yleisen postiverkon käytöstä johtuvat suurtuotannon edut toteutettu yksinomaan SFMI-Chronopostin eduksi ja onko tämä viimeksi mainittu yhtiö osallistunut oikeassa suhteessa kyseisen verkon ylläpitämisestä Ranskan postilaitokselle aiheutuneiden kustannusten kattamiseen.³⁴

59. Edellä esitetystä seuraa mielestäni, että nyt esillä olevassa tapauksessa on virheelistä todeta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tapaan, että rajoittamalla ”tutkimaan, mitkä ovat olleet logistisen ja kaupallisen avun antamisesta Ranskan postilaitokselle aiheutuneet kustannukset ja missä määrin SFMI-Chronopostin suorittamat korvaukset vastaavat näitä kustannuksia”, ”komissio ei ole perustanut päätöstään sellaiseen taloudelliseen selvitykseen, jota SFEI-tuomiossa edellytetään sen osoittamiseksi, että kyseessä oleva liiketapahtuma olisi verrattavissa normaaleilla markkinaehdoilla toimivien yritysten väliseen liiketapahtumaan”.

60. Kaiken edellä esitetyn perusteella päättelen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt oikeudellisen virheen tulkitsemalla EY 87 artiklan 1 kohtaa siten, ettei komissio voinut arvioida SFMI-Chronopostin hyväksi annetun valtiontuen

olemassaoloa perustamalla päätöksensä Ranskan postilaitokselle aiheutuneisiin kustannuksiin, vaan sen olisi sen sijaan pitänyt selvittää, oliko Ranskan postilaitoksen saama vastike ”sellaista korvausta [vastaava], jonka muulla kuin suljetulla sektorilla toimiva yksityinen rahoitusyhtiö tai yksityinen konserni, jonka tavoitteena on rakenteellisen, kokonaisvaltaisen tai alakohtaisen politiikan noudattaminen ja jonka toimintaa ohjaavat pitkän tähtäimen tulevaisuudennäkymät, vaatii”.

61. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi Ufexin esittämiä kanneperusteita tutkiessaan pitänyt päin vastoin hyväksyä kyseisestä määräyksestä tulokinta, jonka mukaan komissio voi nyt käsiteltävänä olevan tapauksen kaltaisessa tapauksessa katsoa, ettei SFMI-Chronopostille ollut myönnetty valtiontukea, koska vaadittu vastike kattoi kaikki kiinteät ja muuttuvat lisäkustannukset, jotka Ranskan postilaitokselle aiheutuivat nimenomaisesti sen vuoksi, että se voi antaa logistista ja kaupallista apua, sekä asianmukaisen osan yleisen postiverkon ylläpitämisestä aiheutuvista kiinteistä kuluista.

62. Koska käsiteltävänä oleva valitusperuste hyväksytään eikä ole tarpeen tutkia muita valitusperusteita, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio olisi näin ollen kumottava siltä osin kuin sillä kumottiin valituksenalaisen päätöksen 1 artikla ”siltä osin kuin siinä todetaan, että Ranskan postilaitoksen tytäryhtiölleen SFMI-Chronopostille antama logistinen ja kaupallinen apu ei ole SFMI-Chronopostille myönnettyä valtiontukea”.

34 — Tämä mahdollistaisi lisäksi sen tutkimisen, onko SFMI-Chronopostin suorittamalla vastikkeella voitu alentaa Ranskan postilaitokselle yleispalvelun tarjoamisesta aiheutuneita kustannuksia. Tältä osin lieneekin soveliaista huomauttaa, että yhteisöjen tuomioistuin on todennut asiassa C-340/99, TNT Traco, 17.5.2001 antamassaan tuomiossa (Kok. 2001, s. I-4109), joka koskee EY 82 artiklan ja EY 86 artiklan 1 ja 2 kohdan soveltamista nyt käsiteltävänä olevan tapauksen kanssa tietyin kohdin samanlaisessa tapauksessa, että postin yleispalvelusta vastaavan yrityksen ”on suoritettava postimaksu silloin, kun se tarjoaa yleispalveluun kuulumatonta pikälähetyspalvelua. Merkitystä on myös sillä, että se valvoo, ettei yleispalvelua rasiteta osittain tai kokonaan pikälähetyspalvelusta aiheutuvilla menoilla, jolloin yleispalvelun kustannukset ja siitä aiheutuvat tappiot kasvaisivat perusteettomasti” (58 kohta).

63. Ufexin nostamaa kumoamiskannetta koskeva asia olisi tämän takia palautettava ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi, jotta se ratkaisisi yhteisöjen tuomioistuimen esittämien toteamusten

valossa ne kanneperusteet, joihin Ufex vetosi ensimmäisessä oikeusasteessa kiistääkseen komission arvioinnin, joka koski Ranskan postilaitoksen tytäryhtiölleen antamaa logistista ja kaupallista apua.

Ratkaisuehdotus

64. Edellä esitetyn perusteella ehdotan näin ollen, että yhteisöjen tuomioistuin ratkaisee asian seuraavasti:

- Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-613/97, Ufex ym. vastaan komissio, 14.12.2000 antama tuomio kumotaan siltä osin kuin sillä kumottiin Ranskan SFMI-Chronopostille myöntämäksi väitetystä tuesta 1 päivänä lokakuuta 1997 tehdyn komission päätöksen 98/365/EY 1 artikla ”siltä osin kuin siinä todetaan, että Ranskan postilaitoksen tytäryhtiölleen SFMI-Chronopostille antama logistinen ja kaupallinen apu ei ole SFMI-Chronopostille myönnettyä valtiontukea”.
- Asia palautetaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen.
- Oikeudenkäyntikuluista päätetään myöhemmin.